Voortgangsrapportage 2024

Regio Deal Zuidoost Friesland

Voorwoord

Voor u ligt de voortgangsrapportage 2024 van de Regio Deal Zuidoost Friesland. Het was een jaar waarin wederom hard gewerkt is aan een grote impuls op de brede welvaart in de regio. Zowel binnen de pijlers Vitale kernen, als Veerkrachtig Landschap én de verbindende thema's zijn het afgelopen jaar veel stappen gezet. De meeste projecten zijn inmiddels afgerond. Een aantal projecten heeft uitstel aangevraagd en aan de resultaten hiervan wordt in 2025 nog hard gewerkt.

Er zijn grote ontwikkelingen geweest bij de burgerparticipatieprojecten. Bijvoorbeeld bij Gorredijk aan Zet heeft een burgerparticipatietraject geleid tot vier projecten die door de mienskip werden gekozen. In Jubbega, Akkrum en Jubbega sloegen Plaatselijk belangen, inwoners en gemeente de handen ineen tot vernieuwing en verfraaiing van de oude dorpskernen. En in Oosterwolde is door inzet van het ondernemersplatform het winkelgebied opgebloeid. Waar eerst de leegstaande panden bestickerd werden zodat het winkelgebied er niet verlaten uitzag, is er nu voor nieuwe ondernemers geen vrij pand meer beschikbaar en bruist het winkelgebied weer door een uitgebreid activiteitenprogramma. Ook in Wolvega zijn grote stappen gezet. Nadat er twee mobiele ontmoetingsplekken voor jongeren zijn gerealiseerd, wordt nu ook een plan voor een centrale ontmoetingsplek uitgewerkt. Hiervoor zijn de Kerk op de hoogte en de Ark aangekocht en wordt er samen met de mienskip hard gewerkt aan het realiseren van een ontmoetingsplek met een cultureel programma.

Ook bij de gebiedsontwikkelingsprojecten is hard gewerkt richting oplevering van de projecten. Zo zijn er afgelopen jaar nog meer maatregelen genomen om water vast te houden bij droogte, werden er diverse fauna- en waterpassages aangelegd en de natuurlijke meandering hersteld. Echter liepen we ook tegen diverse obstakels aan. Bij de gebiedsontwikkelingsprojecten spelen weersinvloeden, het broedseizoen en de beschikbaarheid van bouwmaterialen een grote rol. In het project Oostelijke Poort Friese Meren wordt nog hard gewerkt aan de nieuwe passantenhaven en in Alde Feanen verrijst onder andere in samenwerking met studenten de komende tijd een drijvend vogeleiland met nieuw uitkijkpunt voor vogelaars.

Inmiddels zijn we in principe aan het einde gekomen van de looptijd van deze Regio Deal. Zo goed als alle projecten zijn afgerond. Door eerdergenoemde redenen zijn sommige projecten echter nog niet helemaal afgerond. Daarom is er door het Rijk aan deze projecten uitstel verleend tot 1 oktober 2025, zodat alle projecten afgerond kunnen worden en de aandacht krijgen die ze verdienen.

In deze voortgangsrapportage nemen we u mee in de resultaten die we in 2024 geboekt hebben.

André van de Nadort,

Voorzitter Regiobestuur Regio Deal Zuidoost Friesland

Noot van de redactie: André van de Nadort was voorzitter van het regiobestuur van december 2022 tot april 2025. Hij is afgetreden vanwege zijn aanstelling als waarnemend burgemeester van Waadhoeke.

Inhoudsopgave

Inhoudsopgave 3

1 Inleiding 4

2 Resultaten van de Regio Deal 5

Pijler: Vitale Kernen 5

Actielijn 1: Sterke regionale kernen 5
Actielijn 2: Levendige kleine(re) kernen 7
Actielijn 3: Welzijn van onze inwoners 9

Pijler: Veerkrachtig Landschap 11

Actielijn 1: Een plus op de gebiedsontwikkeling beekdalen en omstreken 12
Actielijn 2: Robuust Watersysteem voor landbouw en natuur 14
Actielijn 3: Goede bodemgesteldheid, waterkwaliteit en biodiversiteit 16

Resultaten Verbindende Thema's 17

Thema 1: Duurzame lokale energie 18
Thema 2: Het gastvrije andere Friesland 19

3 Financieel verslag 22

4 Governance en samenwerking 23

Governance 23
Regio en het Rijk 25
Met de mienskip 25

5 Monitoring en evaluatie 26

Regionale brede welvaartsscan 26
Evaluatie 27

Bijlage 1 Samenvatting voortgang projecten 25

Bijlage 2 Specificatie financiën 30

1 Inleiding

Deze voortgangsrapportage geeft een beeld van de voortgang die wij in 2024 hebben gemaakt. Daarnaast worden de behaalde resultaten tot nu toe besproken.

De Regio Deal Zuidoost Friesland is een samenwerking van de gemeenten Heerenveen, Ooststellingwerf, Opsterland, Smallingerland en Weststellingwerf, de provincie Fryslân, Wetterskip Fryslân en het Rijk om de brede welvaart in de regio te versterken. Samen geven de partners, met de mienskip, een stevige impuls aan Zuidoost Friesland. Zo blijft dit unieke gebied een fijne plek om te leven, te werken, te ontmoeten én te bezoeken, nu en in de toekomst.

Deze Regio Deal concentreert zich rond twee pijlers: Vitale Kernen en Veerkrachtig Landschap. Het doel van de pijler Vitale Kernen is het vergroten van de leefbaarheid en de brede welvaart in de regio. Binnen de pijler Veerkrachtig Landschap wordt gewerkt aan een meer robuust watersysteem, het versterken van natuur en biodiversiteit en het verbeteren en vergroten van de recreatiemogelijkheden.
Naast de pijlers zijn er ook twee verbindende thema's die de pijlers Vitale Kernen en Veerkrachtig Landschap bij elkaar brengen: Duurzame lokale energie en Het gastvrije andere Friesland.

In het begin van de Regio Deal zijn er veel quick-wins gerealiseerd. Vervolgens is er gewerkt aan brede veelomvattende projecten. Op dit moment gaat deze Regio Deal naar de afrondingsfase. Diverse projecten hebben echter, vooral in de beginperiode, vertraging opgelopen. De coronapandemie was hier een grote oorzaak van, maar gaandeweg bleken ook capaciteitsproblemen en problemen met de levering van materialen voor sommige projecten een obstakel. Daarom heeft het Regiobestuur besloten om projecten die vertraging opliepen en waarvoor de deadline van 31 december 2023 niet haalbaar bleek, uitstel te verlenen tot 1 oktober 2024. Dit was de officiële einddatum van deze Regio Deal. De meeste projecten hebben deze deadline gehaald en zijn dus afgerond.

Een aantal projecten hebben echter een grotere vertraging opgelopen. Dit heeft met eerdergenoemde redenen te maken, maar er moet bij sommige projecten ook rekening gehouden worden met weersinvloeden en bijvoorbeeld het broedseizoen. Daarom is voor deze projecten uitstel aangevraagd bij het Rijk, waardoor alle projecten van deze Regio Deal de gelegenheid krijgen om het project goed af te ronden. De einddatum van deze projecten is vastgesteld op 1 oktober 2025. Het gaat om de projecten: Bestemming Wolvega, Zorgeconomie, Water voor Natuur en Landbouw, Water vasthouden bij droogte, Oostelijke Poort Friese Meren + de Fietspont-verbinding (onderdeel van OPFM), Gebiedsontwikkeling Âlde Feanen, Samen doen geeft energie en Uitvoeringsprogramma Recreatie en Toerisme.

2 Resultaten van de Regio Deal

In het afgelopen jaar is er veel vooruitgang geboekt. Sommige projecten kregen de nodige tegenslagen te verduren. In dit hoofdstuk wordt verteld in hoeverre de vooraf beoogde resultaten van deze Regio Deal zijn behaald of wat de voortgang tot het behalen van de resultaten is.

Pijler: Vitale Kernen

De eerste pijler is Vitale Kernen Daarin richt de Regio Deal zich op het versterken van regionale kernen in Zuidoost Friesland. Hierbij is de focus gelegd op de regionale centra Wolvega, Oosterwolde, Gorredijk en de kleinere centra Akkrum en Jubbega. De pijler Vitale kernen is verdeeld in drie actielijnen: sterke regionale kernen, levendige kleine(re) kernen en welzijn van onze inwoners.

Actielijn 1: Sterke regionale kernen

Binnen de actielijn sterke regionale kernen beoogt de Regio Deal een viertal resultaten te boeken: de sociale cohesie vergroten, winkelgebieden in drie kernen versterken, de aanpak opstellen met de mienskip en kennis delen tussen partijen.

Resultaat: Sociale cohesie versterken

Er zijn het afgelopen jaar veel ontwikkelingen binnen de projecten in deze actielijn.
Bij Bestemming Wolvega zijn in de eerste fases de wensen van inwoners in kaart gebracht en besproken. In 2024 zijn deze wensen omgezet in concrete acties. Zo zijn er mobiele ontmoetingsplekken voor jongeren gekomen en zijn er plannen gemaakt voor een centrale ontmoetingsplek. Deze centrale ontmoetingsplek zal gevestigd worden in de Kerk op de Hoogte en De Ark. Het wordt een plek voor jong en oud, om samen activiteiten te ontwikkelen, elkaar te ontmoeten en om samen cultuur te beleven. In 2025 wordt verder gewerkt aan het realiseren hiervan. We starten met de voorbereiding voor de verbouwing van de Kerk, het op het juiste peil brengen van de voorzieningen in de kerk en knappen de Ark op zodat deze eind 2025 operationeel is. De gemeente werkt samen met de initiatiefgroep, een actieve, enthousiaste groep inwoners, die vanaf januari 2025 betrokken zijn bij het proces rondom het realiseren van de centrale ontmoetingsplek. Samen met deze groep is er een organisatie- en exploitatieplan gemaakt voor de Kerk op de Hoogte en De Ark.

Binnen Geweldig Gorredijk werden ideeën vanuit de mienskip opgehaald middels een digitaal platform voor burgerparticipatie. De uitkomsten hiervan zijn in 2024 uitgevoerd. Zo is er een familieglijbaan en peuterbad bij het zwembad geplaatst, is De Groene Long voorzien van nog meer groen en loopt daar nu een beweegroute door heen.

Onderdeel van Geweldig Gorredijk was ook het project Impuls aan Gorredijk waarin onder andere diverse stegen in Gorredijk zijn aangepakt. Dit is gedaan samen met de vrijwilligers van Code Hans.

In Jubbega en Akkrum is in samenspraak met de mienskip en ondernemers een centrumvisie opgesteld en in 2023 is de uitvoering hiervan gestart. In Akkrum werken mienskip en ondernemers samen aan een retailplan. Samen bepalen zij het "DNA" van het dorp, dat tot uiting komt in de fysieke herinrichting. De betrokkenheid in de dorpskernen is groot, dus er kan gesteld worden dat deze verschillende aanpakken met de mienskip de sociale cohesie ten goede komen. Ook in Jubbega is een kerngroep met afgevaardigden uit de hele mienskip bezig met de uitvoering van het plan "Voor en door Jubbega".

Resultaat: drie winkelgebieden versterken

Na een zorgvuldige voorbereiding door het opstellen van een centrumvisie is in 2023 de uitvoering in Jubbega en Akkrum gestart. In 2024 zijn alle werkzaamheden afgerond. Het gaat hierbij om de herinrichting van de dorpskernen waardoor winkelen bij de lokale ondernemers aantrekkelijker wordt. Akkrum is een echt watersportdorp. Er zijn m.b.t. de watersport diverse voorzieningen bijgekomen en vernieuwd, waardoor de verwachting is dat ook meer watersporttoeristen naar Akkrum toe zullen komen, wat de winkelgebieden uiteraard ook versterkt.
In Oosterwolde wordt gebruik gemaakt van een BIZ (Bedrijven Investerings Zone). Vanuit dit verband is er in 2023 hard gewerkt aan een drietal projecten ter verbetering van de sfeer, leefbaarheid en vergroening van het centrum van Oosterwolde, om het winkelgebied toekomstbestendig te maken. Het winkelgebied is opgefrist met nieuwe beplanting en er worden activiteiten georganiseerd. Panden die langdurig leegstonden zijn bestickerd, zodat het straatbeeld anders werd. Ook is er een 'mini-bosk' gemaakt. Door deze verrijdbare bomen verandert het straatbeeld continu. Doordat de aantrekkelijkheid is vergroot is er op dit moment bijna geen pand meer beschikbaar voor ondernemers die zich willen vestigen in Oosterwolde.
De werkzaamheden binnen de Regio Deal zijn afgerond. Vanwege het succes hebben ondernemers uit Oosterwolde en de gemeente Ooststellingwerf inmiddels afgesproken de BIZ met 5 jaar te verlengen.

Resultaat: de aanpak opstellen met de mienskip

Bij Bestemming Wolvega heeft de mienskip de input geleverd voor de uitvoeringsplannen van het project. Tijdens het project is er een enthousiaste groep mensen ontstaan die met name in het realiseren van een centrale ontmoetingsplek in Wolvega een actieve rol hebben. Ze vormen de kern rondom de plannen voor deze ontmoetingsplek en zijn bezig met voorbereidingen voor een bestuur, programmering en exploitatie. Deze groep informeert ook de achterban, de inwoners van Wolvega, met nieuwsbrieven en bijeenkomsten.

Resultaat: kennis delen tussen partijen

Jubbega en Akkrum delen kennis over de aanpak rondom de centrumvisie en herinrichting. Daarnaast is er vanuit Akkrum een excursie georganiseerd waarbij soortgelijke projecten in de regio zijn bezocht en kennis en ervaring zijn uitgewisseld. De gemeenten Heerenveen en Ooststellingwerf hebben ambtelijk overleg over de aanpak van centrumvisies voor ondernemers in beide gemeenten. Daarnaast heeft Heerenveen zich ambtelijk laten informeren over de aanpak van Bestemming Wolvega. Vanuit het project Bestemming Wolvega zijn de resultaten van de verkennende fase zowel intern gedeeld binnen de gemeente Weststellingwerf als extern naar belangstellenden én met de regiodealpartners. Daarnaast zijn er werkbezoeken geweest naar andere gemeenten die een centrale ontmoetingsplek met cultuurfunctie hebben gerealiseerd. Het project Gorredijk aan zet heeft contact met de provincie Fryslân over het inzetten van online burgerparticipatie en om hier eventueel een gezamenlijk vervolg aan te geven.

Voortgang

Eerder werden er vanuit de projecten Jubbega, Dorpskern Akkrum/Tjerkebleek en Geweldig Gorredijk nog vertraging gemeld, maar in 2023 hebben deze projecten een inhaalslag gemaakt en zijn deze projecten in 2024 afgerond.
Bestemming Wolvega bleek wat meer tijd nodig te hebben. Dit komt mede door de aankoop van de centrale ontmoetingsplek, de Kerk op de Hoogte en De Ark. Om alle werkzaamheden omtrent de ontmoetingsplek goed af te ronden is uitstel aangevraagd en verleend tot oktober 2025.

Actielijn 2: Levendige kleine(re) kernen

Binnen de actielijn levendige kleine(re) kernen worden vijf DOM-processen opgestart. Daarnaast worden er minimaal vijftien mienskipsinitiatieven ondersteund vanuit het Regiofonds. Deze mienskipsinitiatieven omvatten projecten op het gebied van leefbaarheid en ontmoetingsplekken.

Resultaat: een nieuwe procesaanpak is gebruikt om in minimaal vijf dorpen te helpen met mienskipsinitiatieven

Door de nieuwe aanpak van de DOM’s (de methodiek Dorp Ontwikkelings Maatschappij) wordt de zelfredzaamheid van dorpen versterkt. Bij de DOM’s wordt systematisch samengewerkt tussen gemeente en mienskip met het ontwikkelen van initiatieven rondom leefbaarheid. Eerder zijn er DOM's opgestart in Aldeboarn en de Groote Veenpolder. In 2023 zijn daar twee DOM's bijgekomen: Opeinde en Nij Beets. In 2024 zijn er nog twee DOM's gestart in Oosterwolde. De DOM’s in Oosterwolde zijn in samenwerking met de ‘Domein Overstijgende Samenwerking’ van gemeente, zorgpartijen, woningcorporatie, welzijnswerk en anderen aan de slag met de wijken

SAWONO en Noord. Hier is in de eerste periode al tot interessante inzichten gekomen en zijn kleine resultaten al direct gerealiseerd en zichtbaar.
In 2024 is de tweede DOM, de Groote Veenpolder, met mooie resultaten beëindigd. Vanwege het succes van de DOM in Aldeboarn is er gekeken hoe hier, na de Regio Deal, een vervolg aan gegeven kan worden. In overleg met de Provincie Fryslân is besloten dat de gemeente Heerenveen, het DOM-proces in Aldeboarn nog een periode blijft begeleiden, zodat het dorp de kracht van de DOM nog een tijdje kan voortzetten.

Hiermee is het doel van het opstarten van vijf DOM's gehaald en is er zelfs één extra gestart. De looptijd van een DOM-traject is drie jaar. Dit betekent dat de trajecten wel binnen de lopende Regio Deal worden opgestart en ondersteund, maar dat ze nog doorlopen na de eindtijd van deze Regio Deal.

Resultaat: Regiofonds opzetten

Het Regiofonds bleek een groot succes. Er zijn in totaal zes tenders uitgeschreven. De laatste was in het najaar van 2023. Vanuit het Regiofonds zijn 30 kleine en grote initiatieven ondersteund die bijdragen aan de leefbaarheid in Zuidoost Friesland.

Er zijn dertig projecten gesteund, met een bedrag van € 960.000,-. Deze initiatieven investeren een bedrag van €6,3 miljoen terug in de regio en dragen zo bij aan de leefbaarheid in Zuidoost-Friesland.

Resultaat: Minimaal 15 projecten op het gebied van leefbaarheid, ontmoetingsplekken en energietransitie.

Het Regiofonds heeft gedurende de looptijd van deze Regio Deal dertig projecten gesteund, met een bedrag van € 960.000,-. Deze initiatieven investeren een bedrag van € 6,3 miljoen terug in de regio en dragen zo bij aan de leefbaarheid in Zuidoost-Friesland.

Actielijn 3: Welzijn van onze inwoners

De projecten Zorgeconomie en Aandachtsgebieden Stellingwerven vallen binnen de actielijn 'Welzijn van onze inwoners'. Eén van de resultaten binnen deze actielijn is het ontstaan van een samenwerkingsverband tussen overheid, ondernemers en onderwijs op het gebied van zorgeconomie. Hiervoor is het programma Zorgeconomie gestart dat zich richt op: positieve gezondheid en werkgelegenheid in de zorg. Binnen de Bloeizones is er aandacht voor gezond & gelukkig ouder worden in de eigen leefomgeving. De Aandachtsgebieden vormden een 14-jarig project waarin de twee Stellingwerfse gemeenten samen met de provincie werkten aan de verbetering van de sociaaleconomische positie en leefbaarheid in belangrijke gemeentelijke kernen.

Resultaat: Samenwerkingsverband tussen overheid, ondernemers en onderwijs op gebied van zorgeconomie

Het programma 'Zorgeconomie' bestaat uit drie projecten: Bloeizones, Werkgelegenheid in de zorg en Ateliers Sociaal Domein. Binnen alle drie de projecten zijn samenwerkingen ontstaan tussen overheid, ondernemers en onderwijs. Zo bestaat de 'Bloeizone'-werkgroep uit ambtenaren, een projectmedewerker van het Healthy Ageing Network Noord Nederland en een onderzoeker van NHL Stenden.

Ook de werkgroep Werkgelegenheid in de zorg is op deze manier samengesteld. Zij hebben werksessies georganiseerd omtrent de arbeidsmarkt in Zuidoost Friesland, met professionals uit de werkvelden onderwijs, overheid, zorg en welzijn en arbeidsparticipatie. Vanuit het project Werkgelegenheid in de zorg zijn drie pilots van start gegaan: "Ik doe er toe", waarin statushouders worden begeleid naar een baan in de zorg. "De Mienskiphûskeamer", waarbij zorg anders wordt georganiseerd. Mensen die thuiszorg ontvangen kunnen naar de Mienskiphûskeamer komen, waardoor zorg op locatie wordt gegeven in plaats van thuis. Onderwijsinstelling Firda ontwikkelt in het project "Arbeidskrapte Zorg en Welzijn" een scholingsprogramma om zorgpersoneel bij te scholen in welzijnstaken zodat personeel langer inzetbaar blijft. Alle drie de pilots hebben een startsubsidie van 50.000 ontvangen.

Binnen de Ateliers Sociaal Domein wordt samengewerkt tussen de gemeenten en NHL Stenden en is er binnen de opdrachten veel samenwerking met lokale ondernemers, zorg- en welzijnsorganisaties, verenigingen en inwoners. Inmiddels zijn er al een aantal jaar twee Ateliers Sociaal Domein actief die aan de slag zijn met het overkoepelende thema 'positieve gezondheid', één in Heerenveen en één in Oosterwolde. In 2024 is daar nog een Atelier bij gekomen, in Opsterland. Binnen de ateliers is gewerkt aan thema's als vitaliteit, sport en bewegen als middel/recept tegen eenzaamheid, meedoen en erbij horen, middelengebruik, en de toegevoegde waarde van de bloeizones.

In 2024 bleek dat het project Zorgeconomie nog wat meer tijd nodig had om alles goed af te ronden. Daarom is er uitstel aangevraagd en verleend door het Regiobestuur tot oktober 2025. Dit maakt dat een aantal bloeizones en één van de projecten binnen 'Werkgelegenheid in de Zorg' iets meer tijd hebben om hun plannen goed af te ronden.

Binnen het project Aandachtsgebieden Noordwolde en Oosterwolde werpt de meerjarenplanning zijn vruchten af. In 2024 is het project volledig afgerond. Tijdens het project zijn er diverse initiatieven gestart waarbij de sociale cohesie is versterkt. Dankzij bijvoorbeeld "Het Buurtbakkie" in Noordwolde, waardoor problemen in de wijk snel bespreekbaar werden; de lief- en leedstraatjes, die zorgen voor meer sociale samenhang in de wijk; de realisatie van het ontmoetingscentrum in Haulerwijk en de Young Leaders in Haulerwijk en het Haerenkwartier in Oosterwolde die zorgen voor de verbinding met de jeugd. Het is een kleine greep uit de talloze grote en kleinere initiatieven die de afgelopen 14 jaar zijn ingezet voor meer verbinding en duurzame verbeteringen van de leefomgeving in Noordwolde en Oosterwolde.

Het project Aandachtsgebieden Stellingwerven draagt bij aan het verbeteren van de sociaaleconomische positie en de fysieke leefomgeving van inwoners van Oosterwolde, Noordwolde en Haulerwijk, in het algemeen en bij die van mensen met een achterstandssituatie in het bijzonder. Het project zet in op een daling van de werkloosheid, stijging van het gemiddeld inkomen en bevordering van participatie van inwoners in de drie dorpen.

Er zijn binnen dit project vele samenwerkingen tot stand gekomen de afgelopen jaren, zowel tussen gemeente en de mienskip, als tussen gemeente Ooststellingwerf, Weststellingwerf en de Provincie Fryslân. Ook welzijnsorganisaties en onderwijsorganisaties zijn nauw betrokken. Dit project valt qua financiering voor een gedeelte binnen de Regio Deal, maar het project is al veel eerder gestart. Nu, na 14 jaar, is het project Aandachtsgebieden Noordwolde en Oosterwolde volledig afgerond.

Resultaat: Nieuw programma zorgeconomie gericht op positieve gezondheid, werkgelegenheid en gezond & veilig ouder worden met actieve uitwisseling van kennis

Bij het programma Zorgeconomie is kennisuitwisseling een belangrijk element. Binnen de bloeizones gebeurt dit door het "Bloeizone Netwerk" waarbinnen alle benoemde bloeizones in de regio onderling contact hebben en van elkaar leren. Het bloeizone netwerk bestaat uit: Aldeboarn, Bloeizone Appelscha, Bloeizone Bakkeveen, Bloeizone Haulerwijk, Bloeizone Steggerda, Bloeizone Himsterhout, Bloeizone de Wilgen en Bloeizone Wijnjewoude.
Het HANNN ondersteunt het bloeizone-netwerk. NHL Stenden verzorgt, in samenwerking met het Planbureau Fryslân, de monitoring van de bloeizones.

In het boekje 'Boeiende Bloei' is, o.a. door het vertellen van verhalen, de toegevoegde waarde van de bloeizones zichtbaar gemaakt. Daarnaast is er een workshop gegeven bij

de landelijke werkplaats sociaal domein. In het thema nummer van Movisie/WSD over ‘community building voor en met ouderen’ (december 2024), is een artikel geplaatst over de bloeizones met speciale aandacht voor Bloeizone Appelscha.

Binnen de Ateliers Sociaal Domein wordt ingezet op transdisciplinair leren. De studenten van de verschillende opleidingen werken en leren samen met docenten, inwoners, betrokken ondernemers, zorg- en welzijnsprofessionals en ambtenaren.

Kennisuitwisseling tussen de verschillende werkvelden en het samen ontwikkelen van nieuwe oplossingen is dé bedoeling en uitdaging van de werkgroep werkgelegenheid in de zorg. De 3 gekozen projecten van de pilot werkgelegenheid in de zorg hebben ook onderling contact. Er is zelfs een dwarsverbinding ontstaan tussen het project ‘Arbeidskrapte zorg en welzijn’ en ‘De Mienskiphûskeamer’. Daarnaast is er een ‘meiwurker soarch en meidwaan’ geschoold binnen het ontwikkelde programma zorg en welzijn van Firda.

Pijler: Veerkrachtig Landschap

De tweede pijler van de Regio Deal Zuidoost Friesland is de pijler 'Veerkrachtig landschap'. Hier zijn de volgende drie actielijnen aan verbonden: een plus op de gebiedsontwikkeling Beekdalen en omstreken, robuust watersysteem voor landbouw en natuur en bodemgesteldheid, waterkwaliteit en biodiversiteit. Binnen deze actielijnen worden verschillende uitdagingen in het landschap van de regio aangepakt.

Actielijn 1:

Een plus op de gebiedsontwikkeling beekdalen en omstreken

Bij de 'Gebiedsontwikkeling beekdalen' worden er meerdere resultaten geboekt. Ten eerste wordt een 'plus' gezet op de integrale ontwikkeling van natuur, wateropgaven en toerisme en recreatie in de aangewezen gebieden. Daarnaast worden er twintig hectares natuur gerealiseerd, wordt de meandering in de beekdalen hersteld en wordt er een duurzaam en functioneel watersysteem gerealiseerd. Verder worden recreatieve verbindingen en dagrecreatieve- en aanlegvoorzieningen aangelegd. Dit wordt bereikt door middel van de projecten Gebiedsontwikkeling Beekdal de Linde, Gebiedsontwikkeling Âlde Feanen, Gebiedsontwikkeling Koningsdiep en Integrale gebiedsontwikkeling Oostelijke poort Friese Meren.

Resultaat: Realisatie van minimaal 20 extra hectares natuur

Polder IJkenverlaat

Tussen Nijeholtpade en De Hoeve in de Lindevallei ligt de polder IJkenverlaat. Deze circa 45 hectare grote polder bestaat grotendeels uit verworven en ingerichte natuurgronden. Door het laatste deel agrarische grond binnen de polder te voorzien van particuliere bemaling, is het oorspronkelijke gemaal polder IJkenverlaat komen te vervallen. Het beeksysteem is hiermee natuurlijker, duurzamer, robuuster en klimaatbestendiger geworden. Het project is in september 2023 gegund en uitgevoerd in de periode 2023-2024. Wegens een natte winterperiode was oplevering voor het broedseizoen (15 maart 2024) niet mogelijk. De resterende werkzaamheden zijn na het broedseizoen succesvol afgerond. De definitieve oplevering van het project heeft inmiddels plaatsgevonden. Alle werkzaamheden zijn nu afgerond.

Koningsdiep

Binnen het project 'Koningsdiep' is de inrichting van 17 hectare natuur bij Oude Bosch in 2020 afgerond en in 2021 overgedragen aan Staatsbosbeheer. De proefpilot 'Natuur inclusieve landbouw' verliep door moeizame samenwerking minder voorspoedig, waardoor in 2022 besloten werd een andere invulling aan het project te geven. Vanuit de mienskip kwam het verzoek om in het voorjaar van 2023 een verkenning (informatie- en interviewronde) te houden naar de kansen en bedreigingen van het Nationaal Programma Landelijk Gebied (NPLG) voor de landbouw in het Koningsdiep. Dit initiatief is vanuit de gebiedsontwikkeling en de provincie gefaciliteerd en financieel ondersteund met een

bijdrage vanuit de Regio Deal. De resultaten van deze verkenning zijn inmiddels in het voorjaar van 2024 opgeleverd en gepresenteerd. Hierbij zijn alle activiteiten binnen dit projectonderdeel afgerond.

Oostelijke Poort Friese Meren
Door samenwerking met de mienskip, lokale ondernemers en maatschappelijke partners wordt ingezet op een integrale ontwikkeling in de Oostelijke Poort Friese Meren. Dit gebeurt via slimme combinaties van natuur, toerisme en recreatie, en door de aanleg van recreatieve verbindingen en voorzieningen. Ook is gewerkt aan het realiseren van een duurzaam en functioneel watersysteem, onder meer door extra waterberging.

De werkzaamheden aan de Parkhaven in het Slingepark zijn grotendeels uitgevoerd en volgens planning eind 2024 opgeleverd. Parkhaven wordt in het voorjaar van 2025 officieel in gebruik genomen, inclusief de nieuwe haven, camperplaatsen en het park.

Voor de overige deelgebieden binnen de gebiedsontwikkeling is sprake van enige vertraging. De plannen voor het Waterfront Gaastereiland zijn in 2024 aan de mienskip gepresenteerd en positief ontvangen door de ruim 300 aanwezigen. Deze plannen worden momenteel verder uitgewerkt. Voor Waterfront Buitenstvallaat zijn de initiatieven opnieuw beoordeeld en uitgewerkt, waarbij vooral het realiseren van een Skûtsjecentrum centraal staat. De gebiedsontwikkeling Oudega aan het Water is inmiddels volop in uitvoering en wordt naar verwachting in de tweede helft van 2025 afgerond, inclusief de aanleg van een uitkijkpunt.

De samenwerking met stakeholders verloopt positief, mede door intensieve afstemming en participatie vanuit lokale gemeenschappen, organisaties en betrokken overheden. De opgedane ervaringen en lessen rondom communicatie en participatie, zowel digitaal als fysiek, worden meegenomen in vervolgprojecten.

Resultaat: Herstel meandering in de beekdalen

Binnen de beekdalen in Zuidoost-Friesland was door kanalisering en inrichting de oorspronkelijke beekstructuur niet meer goed herkenbaar. Daarom is ingezet op het herstel van de natuurlijke meandering in onder andere Beekdal de Linde en het Koningsdiep.

In het Beekdal de Linde zijn oude meanders opnieuw uitgegraven, waardoor het beekdal haar natuurlijke karakter terug heeft gekregen. Deze meanders vertragen de afvoer van water, waardoor oppervlaktewater langer kan infiltreren en het waterpeil in aangrenzende natuurgebieden stijgt. Hiermee wordt een belangrijke bijdrage geleverd aan de KRW-doelen: verbetering van waterkwaliteit en ecologische versterking van het gebied. Inmiddels zijn drie oude meanders gerealiseerd bij de aanleg van het fietspad langs de Linde en is dit project succesvol afgerond.

In het Koningsdiep is met de inrichting van 17 hectare natuur bij Oude Bosch eveneens gewerkt aan het verbeteren van de natuurlijke structuur van het beekdal. Daarnaast zijn er maatregelen getroffen ter versterking van de waterberging en is er extra aandacht besteed aan recreatieve voorzieningen en natuur-inclusieve landbouw. Vanwege de complexe besluitvorming rondom infrastructuur kon de geplande water- en faunapassage onder de Bakkefeansterfeart niet binnen de oorspronkelijke periode worden uitgevoerd. De middelen voor deze passage zijn ingezet voor alternatieve maatregelen die in oktober 2024 succesvol zijn opgeleverd.

Door het herstel van deze meanders en aanvullende watermaatregelen in beide beekdalen zijn de natuurlijke functies versterkt, is het watersysteem robuuster en beter bestand tegen klimaatextremen en is een belangrijke impuls gegeven aan biodiversiteit en landschapskwaliteit.

Resultaat: Een duurzaam en functioneel watersysteem (minimaal 100 ha waterberging)

Binnen de herinrichting van de polder IJkenverlaat is extra waterberging en een vispassage gerealiseerd. De werkzaamheden, oorspronkelijk gepland voor het najaar van 2023, liepen bij voorbereiding en planvorming enige vertraging op. De uitvoering is inmiddels afgerond na het broedseizoen van 2024, en alle beoogde resultaten zijn succesvol gerealiseerd. Het gebied beschikt nu over een natuurlijker, duurzamer en klimaatbestendiger watersysteem.

Resultaat: Aanleg recreatieve verbindingen en dagrecreatieve- en aanlegvoorzieningen

Fietspad de Linde

In 2022 is het 3,5 kilometer lange fietspad de Lende afgerond. Deze is op vrijdagmiddag 30 september 2023 feestelijk geopend. Naast het fietspad zelf is er een aantal stevige bermen en bruggen gebouwd. Door dit fietspad is de gebiedsontwikkeling Beekdal de Linde een echte aanvulling op de recreatieve verbindingen.

Fietspad Koningsdiep

Het groot onderhoud aan het fietspad in het Koningsdiep is succesvol afgerond. Ondanks enige vertraging door natte weersomstandigheden, is het werk in oktober 2024 volledig opgeleverd. Mede dankzij aanvullende financiering vanuit lokale partijen wordt inmiddels een vervolg voorbereid om het recreatieve fietspadennetwerk verder uit te breiden en te versterken.

Wolwarren e.o recreatief en ecologisch aantrekkelijker maken.

De nieuwe inrichting van de weg Wolwarren/Headammen en de uitbreiding van de parkeerplaats zijn in 2024 door de gemeente besproken met omwonenden en stakeholders. Het resultaat is een fietsstraat die het voor wandelaars een fietsers veiliger maakt. Werkzaamheden starten in het voorjaar van 2025.

Cultuurhistorische belevening Jan Durkspolder

In het gebied rond de Wolwarren komen cultuurhistorie en recreatie samen. Na eerdere vertraging in personele bezetting, bleek een aanpassing van het plan uit 2019 nodig

wegens nieuwe beleid op veenweide. De geplande verlaging van de waterpeilen konden daarom niet door gaan en het plan is hierop aangepast. Dat vroeg een geheel nieuwe uitwerking van het watersysteem waardoor pas in 2025 met uitvoering kan worden begonnen. De wandelroute door het gebied, het "rondje Jan Durkspolder", is hier onderdeel van.

Vogelparadijs Jan Durkspolder
De vogelkijkhut en vogeleiland worden, als uitkomst van een inspiratiesessie, drijvend uitgevoerd.
In 2024 is samen met studenten van Firda Drachten gewerkt aan een ontwerp van de vogelkijkhut. It Fryske Gea is opdrachtgever en heeft een ponton als basis. In 2024 is het ontwerp hierop aangepast en is gestart met de (demontabele) opbouw.
Ook het vogeleiland wordt drijvend uitgevoerd. In 2024 is onderzocht op welke wijze deze het best kon worden uitgevoerd. Hierbij is gekozen voor kunststof onderdelen die als een puzzel in elkaar kunnen worden gezet. In het ontwerp is ervoor gezorgd dat deze elementen niet zichtbaar zijn. In 2025 worden de vogelkijkhut en het vogeleiland als een puzzel op locatie in elkaar gezet.

Waterrijk Waterspanning en informatievoorziening
De Regio Deal-bijdrage wordt gebruikt voor informatievoorziening. Dit wordt breder ingezet dan alleen de Westersanning. Hiervoor is in 2024 een samenwerking aangegaan met Firda Leeuwarden waar de studenten informatica in groepjes werken aan ideeën voor een nieuwe digitale informatietool: "je ziet wat je ziet, maar wat zie je eigenlijk". Deze tool moet meer informatie geven over flora, fauna en geschiedenis van het gebied. De studenten worden uitgedaagd met vernieuwende ideeën te komen. In mei 2025 moeten zij hun eindprojecten opleveren. Het is onzeker of het eindproduct, een "proof of concept" ook live geïmplementeerd kan worden.

Actielijn 2:

Robuust Watersysteem voor landbouw en natuur

Binnen deze actielijn wordt onder andere de grond- wateraanvulling vergroot en wordt er een aanpak opgesteld, met relevante partijen, om het waterpeil meer getrapt met het maaiveld te laten verlopen en te kunnen laten variëren. Een ander resultaat is de vermindering van de droogteschade. De kennis die is opgedaan bij de uitvoering van de deelprojecten is gedeeld. De volgende projecten dragen bij aan de resultaten: Water voor natuur en landbouw, Waterconservering Boschhoeve Nijeberkoop en Water vasthouden bij droogte: regelbare stuwen en duikers.

Resultaat: De grondwateraanvulling is vergroot door meer water vast te houden in de regio

Op verschillende plekken in Zuidoost Friesland (circa 800 hectare grond) zijn inmiddels waterconserverende maatregelen succesvol uitgevoerd. Dit gebeurde vanuit het project 'Water vasthouden bij droogte'. Zeker 30 locaties zijn voorzien van maatregelen zoals

regelbare stuwtjes, hoger gelegde afvoerduikers en verondiepte watergangen. De verwachting is dat eind 2025 tussen de 850 en 1000 hectare (verspreid over circa 40 locaties) voorzien zal zijn van deze waterconserverende maatregelen.

De uitvoeringsactiviteiten voor Boschhoeve in Nijeberkoop zijn volledig afgerond. Daarbij zijn vier regelbare kunstwerken geplaatst bij uitstroompunten van het circa 60 hectare grote gebied, waarmee succesvol water wordt geconserveerd. Daarnaast is ook in het bosgebied Oranjewoud/Reigerbosch succesvol gewerkt aan waterconservering: door plaatsing van regelbare stuwen en duikers is het waterpeil aanzienlijk verhoogd. Deze maatregelen zijn in het voorjaar van 2024 afgerond en vergroten eveneens de regionale grondwateraanvulling.

Resultaat: Aanpak opgesteld met relevante partijen gericht om waterpeil meer getrapt met het maaiveld te laten verlopen en te kunnen laten variëren

Voor het project 'Water voor natuur en landbouw' bij Oldelamer/Nijelamer is in 2023 een natuurtoets uitgevoerd. Hierdoor werd duidelijk dat uitvoering tijdens het broedseizoen niet mogelijk was. Er wordt gezocht naar een ander type besteding die op korte termijn toch kan zorgen voor het behalen van het beoogde resultaat.

Resultaat: Droogteschade is verminderd (vasthouden gebiedseigen water en verbeteren watertoevoer)

Vanuit de Regio Deal was eind 2024 circa 800 hectare grond (verspreid over minimaal 30 locaties) voorzien van waterconserverende maatregelen, zoals regelbare stuwtjes, hoger geplaatste afvoerduikers en ondiepere watergangen. Dit aantal groeit door naar circa 40 locaties met in totaal 850-1000 hectare in 2025. Hiermee wordt droogteschade verder verminderd en de regionale waterhuishouding verbeterd.

De projecten Boschhoeve in Nijeberkoop en het bosgebied Oranjewoud/Reigerbosch, zijn inmiddels volledig afgerond.

Actielijn 3:

De laatste actielijn binnen de pijler 'Veerkrachtig Landschap' is 'Bodemgesteldheid, waterkwaliteit en biodiversiteit'. Binnen deze actielijn worden meerdere resultaten geboekt. Ten eerste is er een regionaal leer- en kenniscentrum bodem gerealiseerd, dat structureel samenwerkt met het onderwijs. Het leer- en kenniscentrum heeft een aanpak ontwikkeld en uitgevoerd voor minimaal dertig unieke bodemproeven en projecten. Daarnaast worden er een onderzoekstuin, een belevenistuin en een loket voor agrariërs en grondeigenaren voor kennisuitwisseling gerealiseerd. Tot slot worden er 1 tot 3 nieuwe verdienmodellen voor en met agrariërs uitgewerkt. De projecten die dit gaan realiseren zijn: Regionaal leer- en kenniscentrum bodem en Uitvoeringsprogramma landschap en natuur.

Resultaat: Regionaal leer- en kenniscentrum bodem is versneld en uitgebreider gerealiseerd

Voor de realisatie van het Regionaal Leer- en Kenniscentrum Bodem in Oosterwolde zijn inmiddels alle geplande activiteiten afgerond. Er zijn in totaal 80 bodemprofielen (mesokosmossen) gestoken en geplaatst rondom het Biosintrum. De organisatorische inrichting ("governance") van het onderzoeksprogramma is opgezet en operationeel.

Resultaat: Een loket voor agrariërs en grondeigenaren voor kennisuitwisseling en vragen

Op de website www.kenniscentrumbodem.nl kunnen agrariërs en grondeigenaren kennis uitwisselen over verschillende bodems. Van 'klimaatslimme bodem' tot 'biodiverse bodem', alle informatie over de bodem wordt hier zowel ingewonnen als tentoongesteld.

Resultaat: Een onderzoekstuin en een belevenistuin

De onderzoeks,- en belevenistuin is aangelegd. Dit ontwerp is verzorgd door studenten van diverse onderwijsinstellingen, in overleg met de landschapsecoloog van het bedrijventerrein rondom Biosintrum.

Resultaat: Leer- en kenniscentrum werkt structureler samen met het onderwijs

Het Leer- en Kenniscentrum werkt structureel en succesvol samen met onderwijsinstellingen zoals Van Hall Larenstein, Nordwin College en Hanzehogeschool. Studenten hebben actief bijgedragen aan ontwerp, inrichting en uitvoering van proeftuinen en productie van bodemprofielen (mesokosmossen).

Resultaat: Door het leer- en kenniscentrum wordt een aanpak ontwikkeld en uitgevoerd voor minimaal dertig unieke bodemproeven/projecten

De doelstelling van minimaal 30 bodemproeven/projecten is ruimschoots behaald, met inmiddels 80 gerealiseerde bodemprofielen rondom het Biosintrum.

Resultaat: Er zijn 1 tot 3 nieuwe verdienmodellen voor en met agrariërs uitgewerkt

Na eerdere vertraging zijn inmiddels meerdere nieuwe verdienmodellen direct en indirect succesvol uitgewerkt en afgerond in oktober 2024.

Resultaat: Cultuurhistorische landschapselementen zijn aangelegd/hersteld waardoor de biodiversiteit is verbeterd

Dit onderdeel is volledig afgerond. Op basis van het opgestelde spoorboekje zijn voorbeeldprojecten uitgevoerd en succesvol gerealiseerd in de vijf deelnemende gemeenten. Dit heeft aantoonbaar bijgedragen aan herstel van cultuurhistorische landschapselementen en verbetering van biodiversiteit in de regio.

Resultaten Verbindende Thema's

Naast de pijlers Vitale Kernen en Veerkrachtig Landschap, zijn er nog twee verbindende thema's. Het eerste thema is Duurzame lokale energie, waar een plus wordt gezet op de duurzaamheid en de energietransitie in de regio. Het tweede thema is Het gastvrije andere Friesland, waar een impuls wordt gegeven aan de uitvoering van het regionale uitvoeringsprogramma Toerisme en Recreatie.

Thema 1:
Duurzame lokale energie

Het verbindende thema 'duurzame lokale energie' heeft vier beoogde resultaten om duurzaamheid en de energietransitie een zetje in de rug te geven. Het versterken van regionale samenwerking en de samenwerking met de mienskip op het gebied van de energietransitie, het zorgen voor energiecoaches in de dorpen, collectieve besparingsinitiatieven en een regeling voor mensen met een kleine beurs, het opzetten van nieuwe lokale energiecoöperaties en het aanbrengen van duurzame verlichting in het buitengebied. Om tot deze resultaten te komen is er een tweetal projecten opgezet: Samen Doen Geeft Energie en Duurzaam Toepassen Openbare Verlichting: natural glowing. Beide projecten hebben een moeizame start gehad. Natural Glowing kan in zijn geheel niet worden afgerond. De rijksbijdrage voor dit resultaat is ondergebracht bij het project Samen Doen Geeft Energie. Daardoor is het mogelijk om de middelen effectief in te zetten binnen het thema 'Duurzame Lokale Energie'. Dit wordt onder andere gedaan met het opstellen van een wijkprofiel, om beter inzicht te krijgen hoe de energietransitie samen met de mienskip vormgegeven kan worden. Het project Samen doen geeft energie heeft na een moeizame start inmiddels de wind onder de vleugels gekregen.

Resultaat: Regionale samenwerking en samenwerking met de mienskip op het gebied van energietransitie is versterkt

Er is gebleken dat er een sterke behoefte is aan regionale samenwerking op het thema duurzame energie, zowel ambtelijk als bestuurlijk. In de praktijk blijft het soms lastig om deze samenwerking goed vorm te geven. Het project Samen doen geeft energie vormt een solide start voor de regionale samenwerking. Er is een toolbox voor gemeenten ontwikkeld met instrumenten die gemeenten kan helpen, onder andere bij een participatieproces, het modeleren van energie in een wijk of uitwerken van een social fingerprint. Een voorbeeld uit deze toolbox is materiaal voor een participatieproces, om de samenwerking met de mienskip te versterken. Dit wordt bereikt door lopende mienskipsinitiatieven te monitoren en te kijken waar binnen deze initiatieven behoefte is aan meer kennis en kunde. De insteek is dat er na de oplevering van het project verder gebouwd kan worden op deze resultaten om te komen tot een sterke regionale samenwerking, zowel publiek-publieke en publiek-private samenwerking als de samenwerking met de mienskip. De toolbox met ontwikkelde instrumenten is inmiddels klaar. In het najaar van 2024 zijn er werksessies georganiseerd voor de gemeenten, waar aandacht is besteed aan de werkwijze voor deze

tools. Gemeente Smallingerland gaat de ontwikkelde tools in het centrum van Drachten inzetten. De andere gemeenten kunnen de tools met ondersteuning van EntranCe inzetten in de eigen dorpen en wijken. Deze praktische inzet van de tools dient direct als testcase voor het werken met de toolbox.

Resultaat: Er is duurzame verlichting in het buitengebied aangebracht

Ondanks de ambitieuze insteek om de hoeveelheid kunstlicht in het buitengebied terug te dringen en tegelijkertijd een boost te geven aan recreatie en toerisme is het project Duurzaam toepassen openbare verlichting: natural glowing helaas stil komen te liggen. De voornaamste redenen zijn capaciteitsproblemen en prioritering. Daarnaast is de focus op het gebied van openbare verlichting verschoven naar het verduurzamen van bestaande projecten. De rijksbijdrage voor dit resultaat is ondergebracht bij het project Samen Doen Geeft Energie.

Thema 2:
Het gastvrije andere Friesland

'Het gastvrije andere Friesland' legt de focus met name op het laten groeien van toerisme en recreatie in de regio. De beoogde resultaten voor deze actielijn zijn het opstellen van een regionale ontwikkelstrategie voor een slimme groei van de gastvrijheidseconomie en recreatie richting het Friese gemiddelde en het op orde brengen van het regionale uitvoeringsprogramma ten behoeve van de toeristisch-recreatieve infrastructuur. Dit wordt bereikt door middel van vier projecten: het Uitvoeringsprogramma Recreatie en Toerisme Zuidoost Friesland, de fietspont-verbinding 'Drachten-Oudega De Veenhoop', het realiseren van een toeristisch overstappunt in recreatiegebied De Heide en het project Driewegsluis. Het project Driewegsluis is in 2022 naar tevredenheid afgerond. Met onder andere het vervangen van de Sassluis Blesdijke, de verbreding van de fietsbrug Driewegsluis, het vernieuwen van fiets- en wandelpaden is een grote slag geslagen om de toeristische aantrekkelijkheid van de locatie Driewegsluis te vergroten. Het toeristisch overstappunt De Heide is ook afgerond. Samen met de mienskip is een ontwikkelplan uitgewerkt en in 2023 zijn de voorgestelde maatregelen unaniem door de raad goedgekeurd. Ook is het onderzoek naar de haalbaarheid en wenselijkheid voor horeca onderzocht, het vervolgtraject hiervoor gaat verder buiten de scope van de Regio Deal.

Resultaat: Er is een regionale ontwikkelstrategie 'het gastvrije andere Friesland' opgesteld voor een slimme groei van de gastvrijheidseconomie.

De regionale ontwikkelstrategie voor een slimme groei van de gastvrijheidseconomie en toerisme borduurt voort op de reeds bestaande regionale samenwerking op dit thema. Het doel is om een impuls te geven aan de doorontwikkeling van de ontwikkellijnen en projecten uit het uitvoeringsprogramma Zuidoost Friesland (UP-ZOF) en aan de verdere versterking van een professionele organisatie voor promotie en marketing van Zuidoost Friesland (TRZF). De ontwikkelstrategie is in maart 2022 vastgesteld door de vijf colleges

van B&W. De acties die in de uitvoeringsagenda van de ontwikkelstrategie zijn opgenomen, zijn uitgezet. Een deel van deze acties zijn afgerond. De actie verduurzaming van de sector heeft een aantal informatieve en interactieve bijeenkomsten opgeleverd. Voor de doorontwikkeling van de marketingstrategie is een verdubbeling van de marketingorganisatie gerealiseerd en het onderzoek naar leefstijlen/doelgroepen geeft handvatten voor toeristische ontwikkeling in de regio. Voor deze acties zijn de financiële middelen vanuit de Regio Deal besteed.

Voor de acties Vitale logies zijn meerdere SWOT-analyses uitgevoerd om inzicht te geven in de sterke en zwakke punten van de logies-accommodaties. Deze vormen een startpunt voor nieuw op te stellen of te actualiseren beleid in de gemeenten. In Ooststellingwerf is inmiddels opdracht gegeven voor het opstellen van een ontwikkelstrategie. De andere gemeenten zullen in 2025 een afweging maken over de verdere uitwerking hiervan. Door de verschillende betrokken disciplines en de benodigde afstemming loopt dit project door tot oktober 2025. Ook de actie locatiemanagement en slimme groei loopt door in 2025. Hierbij wordt ingezet op het behouden en versterken van de recreatieve voorzieningen voor de eigen inwoners. Daarnaast wordt er gekeken naar spreiding van toerisme om te voorkomen dat toeristische plekken te veel toeristen ontvangen. Door slim te groeien wordt zorg gedragen voor balans in de regio. Voor de actie sturen op data wordt aangesloten bij de provincie. Er zijn in twee Friese gemeenten pilots gestart. In afwachting van de resultaten wordt bekeken of dit ook in Zuidoost Friesland wordt uitgevoerd.

Resultaat: Het aandeel banen in toerisme en recreatie ontwikkelt zich mee met en in de richting van het Friese gemiddelde

Gemeenten, provincie en TRZF hebben verschillende acties uit de uitvoeringsagenda opgepakt. Dit zijn acties uit de uitvoeringsagenda die betrekking hebben op de groei en verduurzaming van de sector, waaronder verbetering van de marketingorganisatie en het sturen op data en informatievoorziening voor ondernemers door middel van trainingen en bijeenkomsten. Uit de cijfers van waarstaatjegemeente.nl blijkt dat er vanaf de start van de Regio Deal een lichte stijging van het aantal banen in toerisme en recreatie is richting het Friese gemiddelde.

Resultaat: Het lopende regionale uitvoeringsprogramma, om de toeristisch-recreatieve infrastructuur op orde te brengen, wordt doorgezet

Eén van de projecten om de toeristisch-recreatieve infrastructuur te verbeteren is de fietspontverbinding die het mogelijk maakt om de oversteek van Gaastereiland naar Opeinde/Oudega te maken. Zo ontstaat er een uitbreiding van de populaire pontjesroute in de regio. Dit vergroot de beleving van het water en stimuleert inwoners en bezoekers om meer te bewegen. Mede door de integrale gebiedsaanpak Oostelijke Poort Friese Meren wordt de ecologische, landschappelijke en recreatieve relatie tussen Drachten en De Friese Meren versterkt. Dit zorgt voor een betere leefbaarheid en toename in werkgelegenheid, zowel op het land als op het water. De fietspont zorgt voor een verbeterde fietsverbinding in de stadsrand van Drachten, richting Oudega en De Veenhoop. In 2022 is er

overeenstemming bereikt met alle grondeigenaren. Op de aanlandingslocatie is door een wisseling in de eigendomssituatie besloten om het plan voort te zetten op gronden van de gemeente. In 2023 is de bouw en levering van veerpont Gaasterdiep aanbesteed. Deze is nu in aanbouw. Eind 2024 heeft de kiellegging plaatsgevonden. De aanbesteding voor de trekpont Opeinder Kanaal is in 2024 gestart. Als er overeenstemming is over het programma van eisen wordt de bouw gegund in 2025.

Kwalitatief hoogwaardige toeristische overstappunten (TOP's)
Uit een eerste analyse is gebleken dat de potentie van recreatiegebied De Heide in Heerenveen beter kon worden benut. Deze potentie zit met name in de toeristisch-recreatieve en sociale functies van het gebied en het vergroten van de beleving en ecologische waarde. De realisatie van een Toeristisch Overstappunt (TOP) draagt bij aan de verbetering van voorzieningen van (water)recreanten en toeristen bij de Van Engelenvaart en het recreatiegebied De Heide. Het Toeristische Overstappunt bij de parkeerplaats van De Heide is in 2022 gerealiseerd, inclusief nieuwe informatieborden en hondenpaaltjes. Aanmeerpaaltjes zijn begin 2023 geplaatst. Voor de aanpak van het recreatiegebied hebben gebruikers en omwonenden gestemd voor de ontwikkelstijl Lazy Nature. Als aanvulling heeft een groep jongeren begin 2023 in het kader van "Tienskip" meegedacht in een sessie op het gemeentehuis. Deze plannen zijn gepresenteerd aan het ambtelijke projectteam De Heide. De maatregelen zijn ambtelijk uitgewerkt. Er zijn een plankaart en een moodboard gemaakt, daarnaast zijn de eerste begrotingen opgesteld. De uitgewerkte maatregleen zijn aan de raad voorgelegd. De raad heeft vervolgens unaniem ingestemd met de voorgestelde maatregelen. Daarnaast is er een onderzoek naar de haalbaarheid en wenselijkheid van horeca in dit gebied uitgevoerd. Het rapport met resultaten is opgeleverd. Op basis van dit rapport is een vervolgtraject opgestart, maar dit traject valt buiten de scope van de Regio Deal.

Men-, ruiter- en ATB-routes; en wandel- en fietspaden
In het project Driewegsluis zijn een aantal mooie resultaten geboekt. Dit project is afgerond, waarbij de fietsbrug Driewegsluis is verbreed en een aantal wandel- en feitspaden zijn vernieuwd. Daarmee is een grote slag geslagen om de toeristische aantrekkelijkheid van de locatie Driewegsluis te vergroten.

Bij de inventarisatie van de men-, ruiter- en ATB-routes is gebleken dat uitbreidingen en verbindingen maken tussen de bestaande routes minder aantrekkelijk of geschikt zijn voor de doelgroepen omdat deze grotendeels over verharde wegen gaan. Het project is afgerond met een rapportage van bevindingen. Daaruit blijkt dat er onvoldoende mogelijkheden zijn om de regio te voorzien van een compleet knooppuntennetwerk voor Men-, ruiter- en ATB-routes.

3 Financieel verslag

Gedurende de looptijd van de Regio Deal wordt meer dan € 30 miljoen in de regio geïnvesteerd. Het Rijk investeert € 15 miljoen en de regio zet hier minimaal € 15 miljoen cofinanciering tegenover. De gemeente Opsterland heeft als regiokassier de rijksbijdrage ontvangen en deze doorverstrekt aan de andere regionale partners.

In onderstaande tabel is de financiële stand van zaken opgenomen van de financiën per 31 december 2024. Daarbij is ook splitsing tussen rijksbijdrage en regionale cofinanciering opgenomen. De besteding in onderstaande tabel is inclusief compensabele BTW.

	Verdeling Rijksbijdrage	Besteding rijksbijdrage	Besteding cofinanciering
Pijler 1: Vitale kernen	€ 5.750.000	€ 4.922.279	€ 8.512.749
Pijler 2: Veerkrachtig landschap	€ 6.170.000	€ 4.832.575	€ 6.997.697
Verbindende thema's	€ 2.630.000	€ 1.970.927	€ 290.000
Organisatie en proces	€ 450.000	€ 450.000	€ 421.844
Totaal	**€ 15.000.000**	**€ 12.175.781**	**€ 16.222.290**

Tabel 1 Financiële stand van zaken 31-12-2024

De verwachting is dat met bijsturing de gehele rijksbijdrage besteed is aan het einde van de looptijd van de Regio Deal.

Voor overige tabellen over de financiën, zoals de doorverstrekte rijksbijdragen en compensabele BTW, wordt verwezen naar bijlage 2.

4 Governance en samenwerking

Governance

Gelijktijdig met het sluiten van de Regio Deal hebben de regionale partners een samenwerkingsovereenkomst gesloten voor de uitvoering van de Regio Deal. Hierin zijn voorafgaand aan de start van de uitvoering afspraken opgenomen over de wijze van samenwerken: de governance, de financiën en de verantwoording.

Het Regioteam en Regiobestuur zijn verantwoordelijk voor het bewaken van de samenhang en integraliteit in het Regio Deal-programma en het signaleren van koppelkansen. Het Regioteam en de coördinator hebben een belangrijke rol in het stimuleren en enthousiasmeren. De regioteamleden zijn de verbinders naar en ambassadeurs in de eigen organisaties.

Het Regiobestuur komt eens in de drie maanden samen. Het bestuur, met daarin afgevaardigden van elke partner, is eindverantwoordelijk voor de gang van zaken. De bestuurders zien de Regio Deal als een belangrijke katalysator voor de regionale samenwerking.

Het Regioteam komt om de week samen, waarbij afwisselend de overleggen fysiek en digitaal zijn. Binnen deze overleggen wordt niet alleen de voorgang van de verschillende projecten besproken, maar wordt ook kennis en informatie onderling uitgewisseld. Naast deze onderlinge kruisbestuiving vindt in deze overleggen met enige regelmaat een sessie plaats van aangehaakte partners zoals het Planbureau Fryslân (voorheen het Fries Sociaal Planbureau) en/of projectleiders van diverse projecten.

Regiodag

Jaarlijks wordt er een Regiodag georganiseerd vanuit de Regio Deal. In 2024 organiseerden wij onze laatste Regiodag. Deze dag staat in het teken van de regio en regionale samenwerking. Zo ook dit jaar. In oktober kwamen bestuur, raden en staten en collega's van alle partnerorganisaties samen in het Biosintrum in Oosterwolde. Hier volgde een presentatie van het Biosintrum zelf, waarna we verdeeld over twee bussen op excursie gingen. Vooraf kon men kiezen welke excursie de voorkeur had. De ene bus leidde de groep langs de projecten: Driewegsluis (wandeltocht), Bestemming Wolvega en locomotief Noordwolde (onderdeel van Regiofonds). En de andere bus bezocht de projecten: Koningsdiep (fietstocht), Geweldig Gorredijk en Bloeizone Appelscha (onderdeel van zorgeconomie). Na de excursies kwam iedereen weer samen bij het Biosintrum voor een gezamenlijk dinerbuffet. Het was een geslaagde dag en een mooie afsluiting van vier jaar Regio Deal.

Foto-impressie Regiodag

Rondleiding Driewegsluis

Fietstocht Koningsdiep

Bezoek Kerk op de Hoogte (Bestemming Wolvega)

Bezoek opgeknapte stegen (Geweldig Gorredijk)

Bezoek locomotief Noordwolde (Regiofonds)

Alle deelnemers bij Biosintrum Oosterwolde

Communicatie

Sinds 2021 is er een communicatieadviseur aan de Regio Deal verbonden. Zij houdt nauw contact met de communicatieadviseurs vanuit de verschillende partners. De partners zijn verantwoordelijk voor de projectcommunicatie. Vanuit de Regio Deal zelf wordt overkoepelend gecommuniceerd, met input vanuit de projecten. De communicatie richt zich zowel op bestuurders als de mienskip via de online kanalen, filmpjes en regionale media.

Magazine

Als afsluiting van 4 jaar Regio Deal is er dit jaar een magazine gemaakt en uitgegeven. In dit magazine staan artikelen over alle projecten, bestaande uit interviews met projectleiders, inwoners, Plaatselijk Belang, natuurverenigingen en vele andere betrokkenen van de Regio Deal. Het magazine is zowel fysiek als digitaal beschikbaar en verspreid onder de partnerorganisaties. Het is erg goed ontvangen. Ook online wordt het magazine veel gelezen en gedownload via de website en gedeeld op social media.
Het magazine is te downloaden op de website:
https://www.regiodealzuidoostfriesland.nl/actueel/magazine-4-jaar-regio-deal-zuidoost-friesland/

Regio en het Rijk

'Met de Regio Deal gaan Rijk en Regio een duurzaam partnerschap aan om de opgave die in de regio speelt gezamenlijk aan te pakken. Het ondertekenen van de Regio Deal is daarbij niet het eind, maar slechts het begin van de samenwerking.' *Bron: Dealtekst.*

Het Rijk ziet in de Regio Deal een nieuwe manier van samenwerken met de regio als gelijkwaardige partner. Zo gaven zij aan in eerdere gesprekken over de Regio Deal. Om te beginnen kiezen we voor een actieve inbreng in een aantal specifieke projecten van de expertise en meedenkkracht door verschillende departementen van het Rijk (BZK en LNV). We investeren zo in het opbouwen van netwerken, landelijke én regionaal.

Met de mienskip

De mienskip heeft een belangrijke rol in onze Regio Deal. Een groot deel van de projecten is een uitvloeisel van eerdere samenwerking of ideeën of behoeften uit de mienskip. De samenwerking met de mienskip vindt vooral plaats op projectniveau. De coronapandemie vroeg de afgelopen jaren om creativiteit van de partners om dit vorm te kunnen geven. Ondanks deze moeilijkheden in de beginperiode is de Regio Deal succesvol op gang gekomen en zitten we inmiddels in de afrondingsfase.

5 Monitoring en evaluatie

Regionale brede welvaartsscan

Het Planbureau Fryslân (PF), voorheen Fries Sociaal Planbureau, monitort de voortgang van de Regio Deal in Zuidoost Friesland. Jaarlijks wordt een regionale brede welvaartsscan gemaakt, die aansluit bij de publicatie van de Regionale Monitor Brede Welvaart door CBS. Elk jaar vindt een verdiepend onderzoek plaats, waarmee wordt aangesloten bij de pijlers en actielijnen van de Regio Deal Zuidoost Friesland. Daarnaast wordt de samenwerking tussen de partners meegenomen. Sinds 2020 is het contact tussen het PF, het programmateam en de begeleidingscommissie voor het PF versterkt. De begeleidingscommissie komt meerdere malen per jaar samen om het in 2020 vastgestelde plan van aanpak van het PF te bespreken en waar nodig bij te sturen. Aangezien het PF jaarlijks een onderzoek presenteert aan de Regio Deal Zuidoost Friesland wordt tijdens dit overleg de actuele stand van zaken besproken.

In het eerste jaar richtte het verdiepend onderzoek van het PF zich op de programmalijn vitale kernen. In dit kader is een analyse gedaan naar hoe inwoners in kernen van verschillende omvang de brede welvaart ervaren in Zuidoost Friesland. Uit dit onderzoek kwam naar voren dat de inwoners van Zuidoost Friesland de algemene leefbaarheid waarderen met een 7,9 gemiddeld. Het volledige onderzoek en alle bijbehorende uitkomsten vindt u hier.

In 2022 heeft het PF onderzoek gedaan naar de pijler Veerkrachtig Landschap. Dit onderzoek is uitgevoerd op basis van paneldata en interviews met betrokkenen. Uit het onderzoek kwam naar voren dat inwoners van Zuidoost Friesland het landschap waarderen en dat het landschap in de regio zeer gevarieerd is. Inwoners van de regio bezoeken de Friese natuur veelvuldig, waarbij ze bijvoorbeeld genieten van de rust of afspreken met vrienden en familie. Ze beoordelen het Friese landschap positief en voelen zich ermee verbonden. De grote uitdaging is om dat zo te houden. Het PF wijst op de uitdaging die er ligt om iedereen binnen de regio betrokken te houden en om alle neuzen dezelfde kant op te laten wijzen. Door samenwerken in en aan de Regio Deal kan deze bijdragen aan het gezamenlijke verhaal van de regio, aldus het PF. Het volledige onderzoek vindt u hier.

In 2023 stonden de verbindende thema's Recreatie & Toerisme en Duurzaamheid centraal, waarbij de nadruk lag op Regionale samenwerking. Voor deze lerende evaluatie is met name gekeken naar de toegevoegde waarde van regionale samenwerking. Een belangrijke conclusie uit het onderzoek is dat regionale samenwerking een middel is en geen doel op zich moet zijn. Daar waar regionale samenwerking de brede welvaart versterkt, is het een goed middel. Maar als het project niet vraagt om een regionale samenwerking, komt het resultaat niet ten goede als deze samenwerking wel wordt ‘afgedwongen'. Het volledige onderzoek vindt u hier.

In 2024 heeft Planbureau Fryslân een "lerende evaluatie binnen het thema 'Vitale kernen' uitgevoerd. Dit is geresulteerd in het onderzoeksrapport 'Van mensen naar mienskip'. Daarnaast vormt dit onderzoek het einde van het onderzoeksprogramma. Op basis van de resultaten van deze onderzoeken is een aantal aanbevelingen gedaan voor toekomstige vormen van samenwerking in de regio.
Het onderzoeksrapport 'Van mensen naar mienskip' vindt u hier.

Als afsluiting van de Regio Deal is het essay 'De stem van Zuidoost Friesland' geschreven door Marijn Molema, onderzoeker bij Planbureau Fryslân en bijzonder hoogleraar bij de Rijksuniversiteit Groningen. In dit essay geeft hij de regio letterlijk een stem. De regio, die de lezer van het essay autobiografisch toespreekt, leert ons over de historie van de regio, haar sterke punten en uitdagingen én haar wensen voor de toekomst. In december 2024 overhandigde Marijn Molema dit essay aan het Regiobestuur van Regio Deal Zuidoost Friesland.
Het essay "De Stem van Zuidoost Friesland' is hier te lezen en te downloaden.

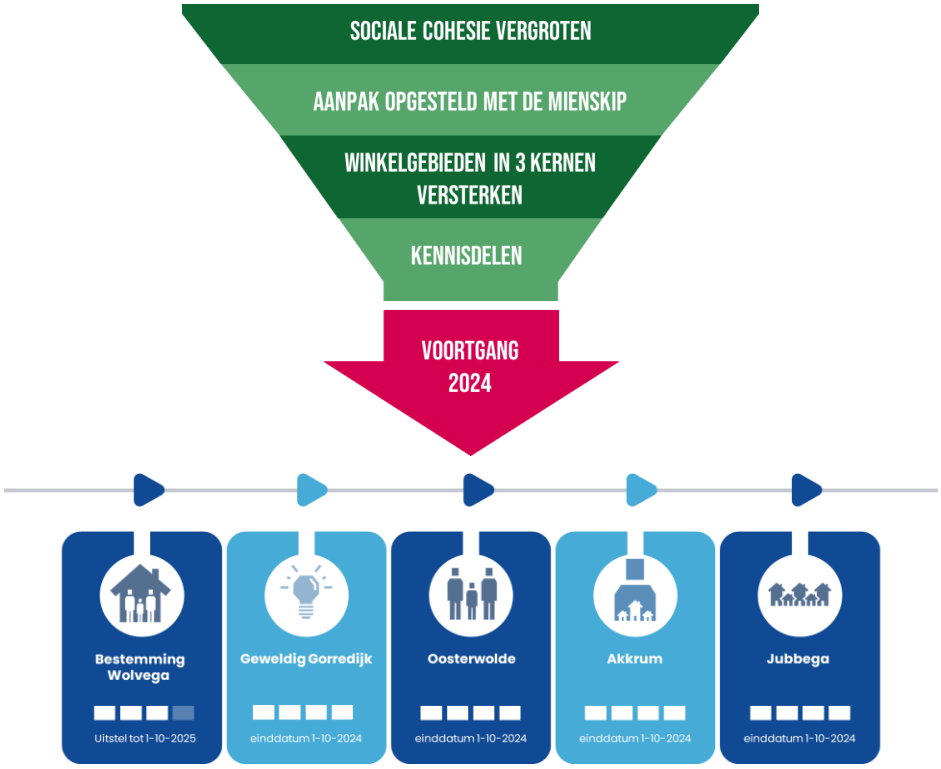
Evaluatie

Van 2020 tot 2024 voeren wij de Regio Deal Zuidoost Friesland uit. Gedurende deze periode zullen we tussentijds evalueren en bijsturen waar nodig. Op dit moment lopen de meeste projecten op schema en is de mienskip goed aangehaakt. Een aantal projecten hebben ondanks grote inspanningen toch vertraging opgelopen. Iedereen is echter gemotiveerd ook deze projecten tot een goed einde te brengen. Eind 2022 hebben de regioteamleden geëvalueerd op de huidige samenwerking en de uitkomsten hiervan zijn gepresenteerd aan het Regiobestuur. Het beeld is dat de samenwerking voorspoedig verloopt en dat er daarnaast ruimte is om in de tweede helft van deze Regio Deal de samenwerking te verstevigen. Doordat diverse projecten uitstel hebben gekregen, zal de eindevaluatie van deze Regio Deal niet in 2024, maar in 2025 worden gedaan.

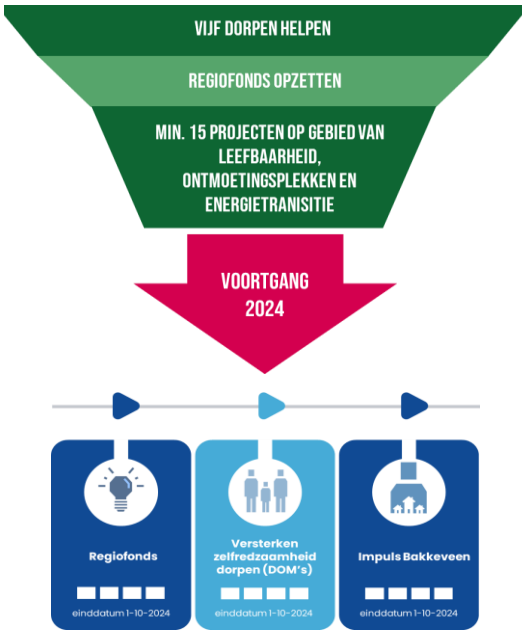
Bijlage 1 Samenvatting voortgang projecten

Resultaten actielijn

Sterke regionale kernen

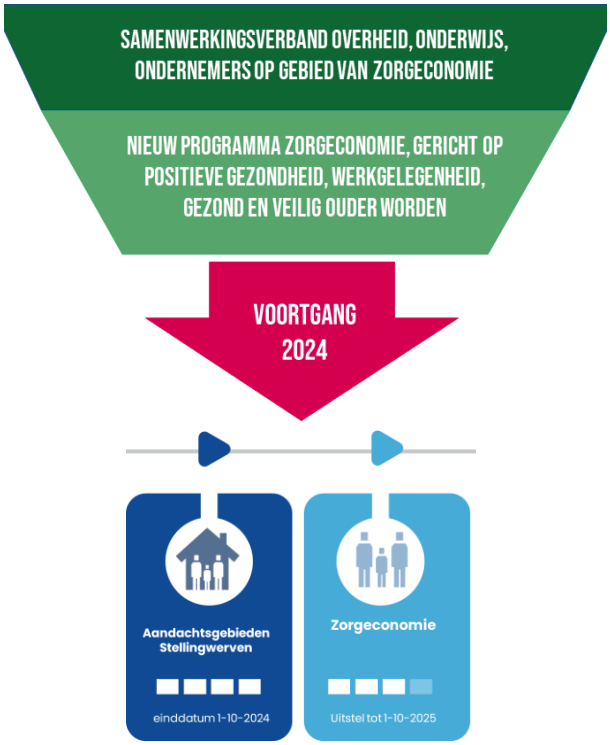

Resultaten actielijn levendige kleine(re)

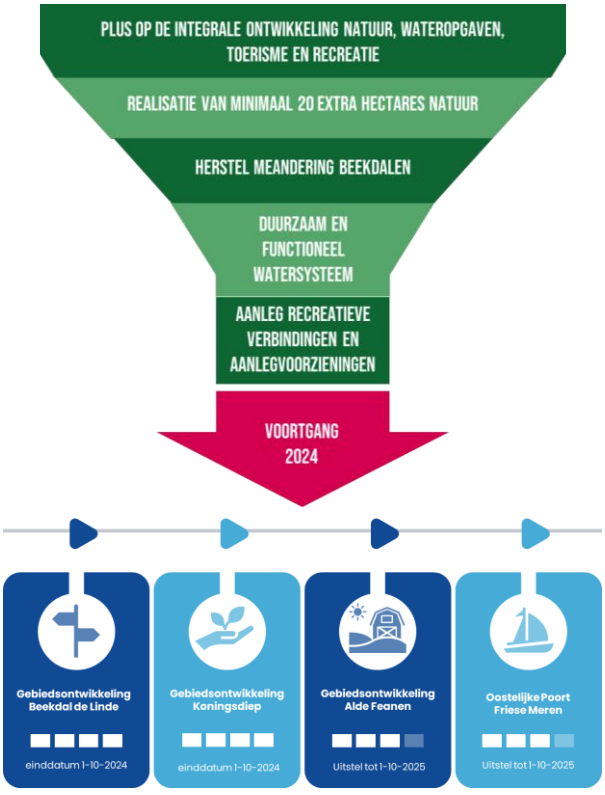

Resultaten actielijn Welzijn van onze

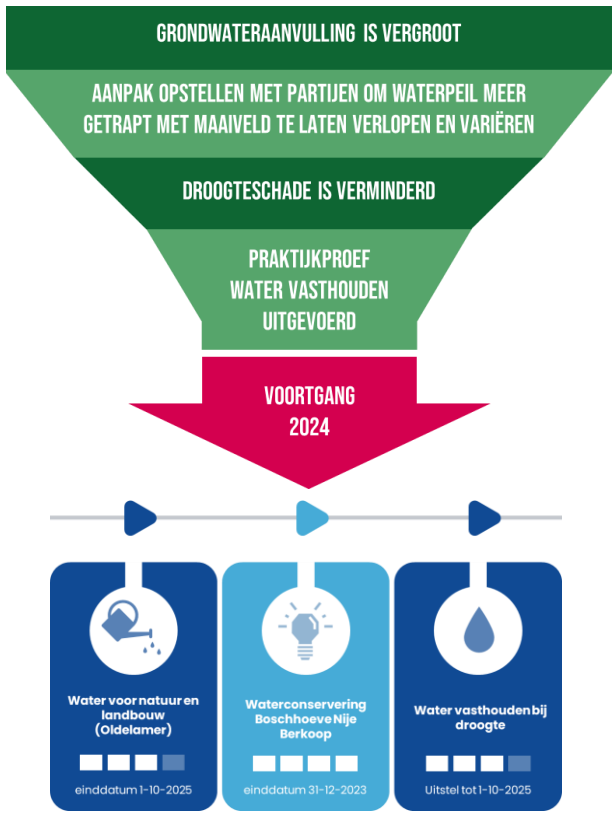

Resultaten actielijn Gebiedsontwikkeling

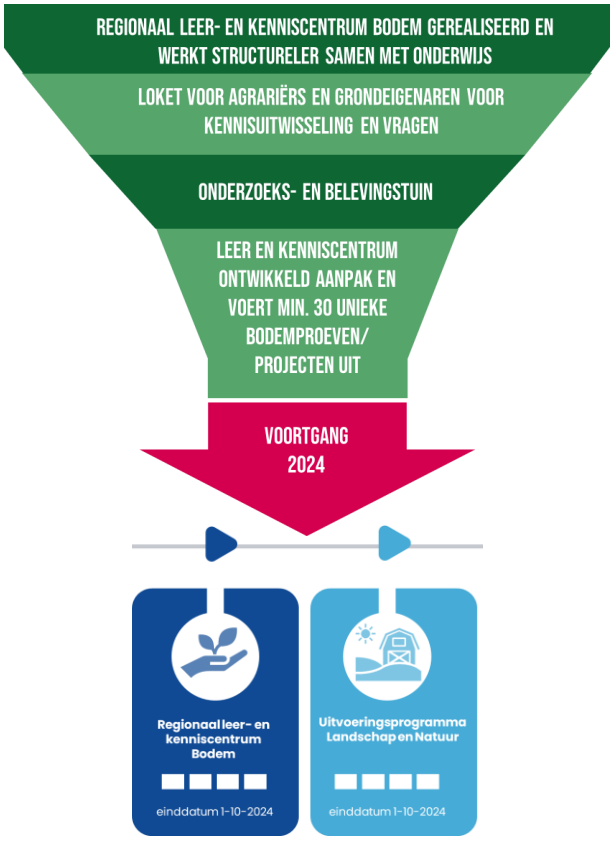

Resultaten actielijn Robuust watersysteem voor natuur en landbouw

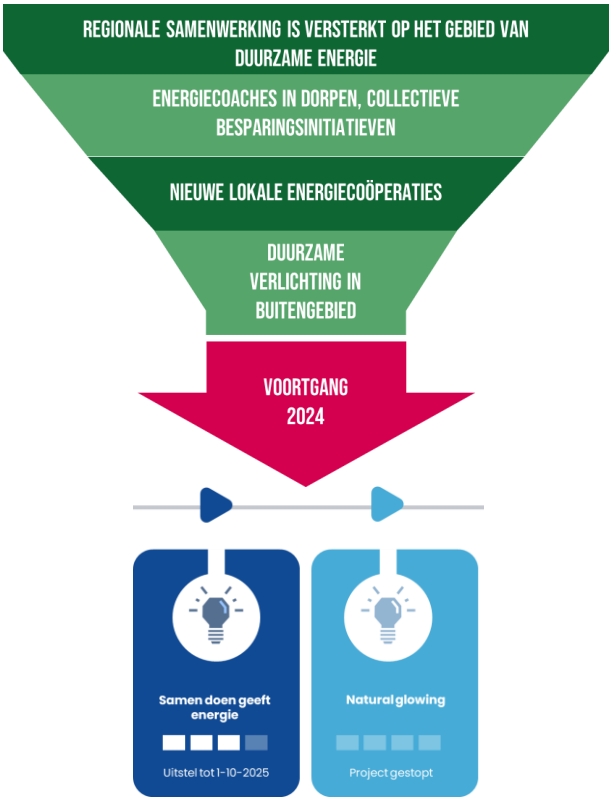

Resultaten actielijn Bodemgesteldheid

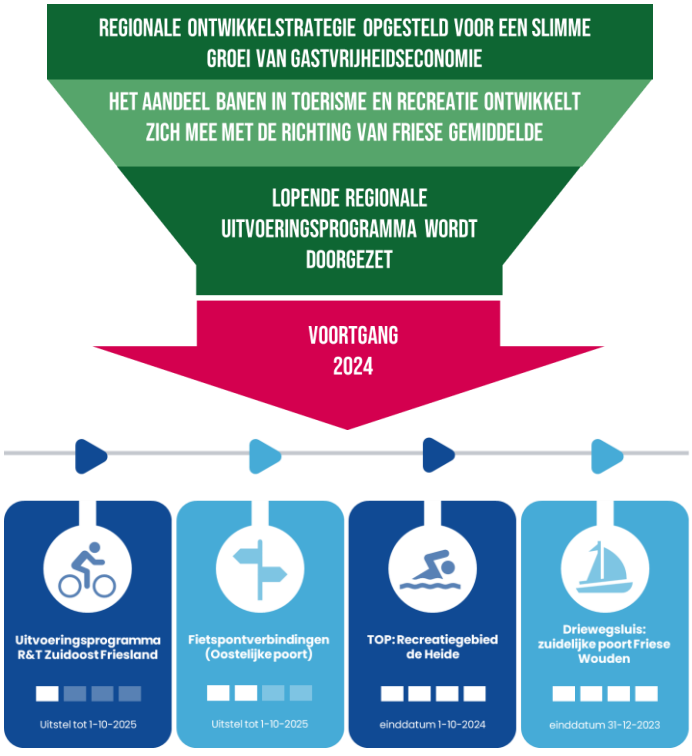

Resultaten verbindend thema: Duurzame lokale

Resultaten verbindend thema: Het gastvrije andere

Bijlage 2 Specificatie financiën

Rijksbijdrage en doorverstrekking

De gemeente Opsterland is de regiokassier. Zij ontvangt de bijdrage van het Rijk en verstrekt deze door aan de andere regionale partners.

De rijksbijdrage bedraagt € 15.000.000 inclusief BTW, maar wordt uitgekeerd exclusief compensabele BTW. De partners kunnen deze BTW namelijk terugvragen via het BTW compensatiefonds. Per saldo ontvangt de regio dus € 15.000.000.

De regio heeft voorafgaand aan het sluiten van de deal in kaart gebracht wat de verwachte compensabele BTW-component zal zijn. Dit bedrag is in mindering gebracht op de eerste tranche van de rijksbijdrage.

In december 2021 is de tweede tranche van de Rijksbijdrage naar de regiokassier overgemaakt.

	Bedrag in euro's
Rijksbijdrage inclusief BTW	€ 15.000.000
Ingeschatte compensabele BTW	€ 944.448
Rijksbijdrage exclusief BTW	€ 14.055.552
Ontvangen rijksbijdrage tranche 1	€ 7.011.000
Ontvangen rijksbijdrage tranche 2	€ 7.045.000

Tabel 1 Verloop ontvangen rijksbijdrage en BTW

Doorverstrekte rijksbijdrage in 2020

De regiokassier heeft in 2020 € 7.011.000 ontvangen van het Rijk. In 2020 is €1.316.000 doorverstrekt naar de andere regionale partners.

Regionale partner	Project	Bedrag in euro's
Wetterskip Fryslân	Pilot Oranjewoud	€ 55.000
Gemeente Ooststellingwerf	Leer- en kenniscentrum bodem	€ 750.000
Gemeente Smallingerland	Fietspont-verbindingen OPFM	€ 511.000
Totaal doorverstrekt in 2020		**€ 1.316.000**
Nog te verstrekken per 01-01-2021		**€ 5.695.000**

Tabel 2 Doorverstrekte rijksbijdragen naar partners 2020

Doorverstrekte rijksbijdrage in 2021

De regiokassier heeft in 2021 €7.045.000 ontvangen van het rijk. In 2021 is €3.529.644 doorverstrekt naar de andere regionale partners.

Regionale partner	Project	Bedrag in euro's
Provincie Fryslân	Gebiedsontwikkeling Koningsdiep	€ 150.000
Gemeente Ooststellingwerf	Subsidie Regiodeal LKC Bodem	€ 750.000
Gemeente Ooststellingwerf	Uitvoeringsprogramma R&T ZO Friesland	€ 158.198
Wetterskip Fryslân	Water vasthouden bij droogte; regelbare stuwen en duikers	€ 220.000
Wetterskip Fryslân	Water voor natuur en landbouw (Oldelamer)	€ 500.000
Gemeente Opsterland	Natuur en Veerkrachting landschap	€ 50.000
Provincie Fryslân	Gebiedsontwikkeling Alde Feanen	€ 150.000
Provincie Fryslân	Uitbetaling GO Beekdal Linde	€ 500.000
Gemeente Smallingerland	Integrale gebiedsaanpak	€ 826.446
Gemeente Heerenveen	Regiofonds ZO Friesland 2021	€ 225.000
Totaal doorverstrekt in 2021		**€ 3.529.644**
Cumulatief doorverstrekt 2021		**€ 4.845.644**

Tabel 3 Doorverstrekte rijksbijdragen naar partners 2021

Doorverstrekte rijksbijdrage in 2022

In 2022 is €1.680.524 doorverstrekt naar de andere regionale partners.

Regionale partner	Project	Bedrag in euro's
Gemeente Heerenveen	Regiofonds ZOFriesland	€ 450.000
Provincie Fryslân	GO Koningsdiep	€ 350.000
Gemeente Ooststellingwerf	Winkelgebied Oosterwolde	€ 82.645
Gemeente Heerenveen	DOM	€ 106.600
Gemeente Ooststellingwerf	R&T ZO Friesland	€ 100.000
Gemeente Smallingerland	Project Duurzaamheid (Samen doen geeft energie)	€ 260.700
Gemeente Opsterland	Brink Bakkeveen	€ 330.579
Totaal doorverstrekt in 2022		**€ 1.680.524**
Cumulatief doorverstrekt 2022		**€ 6.526.168**
Nog te verstrekken per 01-01-2023		**€ 7.529.832**

Tabel 4 Doorverstrekte rijksbijdragen naar partners 2022

Doorverstrekte rijksbijdrage in 2023

In 2023 is €6.201.129 doorverstrekt naar de andere regionale partners.

Regionale partner	Project	Bedrag in euro's
Gemeente Weststellingwerf	Bestemming Wolvega	€ 930.579
Gemeente Weststellingwerf	Driewegsluis: zuidelijke poort Friese Wouden	€ 260.950
Gemeente Ooststellingwerf	Zorgeconomie	€ 371.736
Gemeente Heerenveen	Regiofonds	€ 225.000
Gemeente Heerenveen	Regiofonds	€ 100.000
Gemeente Heerenveen	Dorpshart Akkrum | Tjerkebleek Akkrum	€ 743.802
Gemeente Heerenveen	TOP: recreatiegebied De Heide	€ 200.000
Gemeente Heerenveen	Jubbega	€ 413.223
Gemeente Opsterland	Geweldig Gorredijk	€ 1.200.000
Gemeente Opsterland	Uitvoeringsprogramma landschap en natuur	€ 200.000
Gemeente Smallingerland	Samen Doen Geeft Energie	€ 439.300
Wetterskip Fryslân	Water vasthouden bij droogte	€ 775.000
Provincie Fryslân	Gebiedsontwikkeling Âlde Feanen	€ 128.306
Provincie Fryslân	Gebiedsontwikkeling Beekdal Linde	€ 213.233
Totaal doorverstrekt in 2023		**€ 6.201.129**
Cumlatief doorverstrekt 2023		**€ 12.727.297**
Nog te verstrekken per 01-01-2024		**€ 1.328.703**

Tabel 5 Doorverstrekte rijksbijdragen naar partners 2023

Doorverstrekte rijksbijdrage in 2024

In 2023 is €881.906 doorverstrekt naar de andere regionale partners.

Regionale partner	Project	Bedrag in euro's
Gemeente Ooststellingwerf	Uitvoeringsprogramma R&T ZO Friesland	€ 64.292
Gemeente Ooststellingwerf	Zorgeconomie	€ 123.864
Gemeente Ooststellingwerf	Uitvoeringsprogramma R&T ZO Friesland	€ 333.750
Gemeente Smallingerland	Samen Doen Geeft Energie	€ 90.000
Wetterskip Fryslân	Water vasthouden bij droogte	€ 270.000
Totaal doorverstrekt in 2024		**€ 881.906**
Cumlatief doorverstrekt 2024		**€ 13.609.203**
Nog te verstrekken per 01-01-2025		**€ 446.797**

Tabel 6 Doorverstrekte rijksbijdragen naar partners 2024

Toelichting op tabel 6

In principe zijn alle rijksbijdragen uitgekeerd. De nog te verstrekken rijksbijdrage voor de partners is €18.400. Door een herberekening van de compensabele BTW kan Heerenveen dit nog aanvragen. De rest van het nog te verstrekken bedrag is gereserveerd voor coördinatie Regio Deal en Planbureau Friesland.